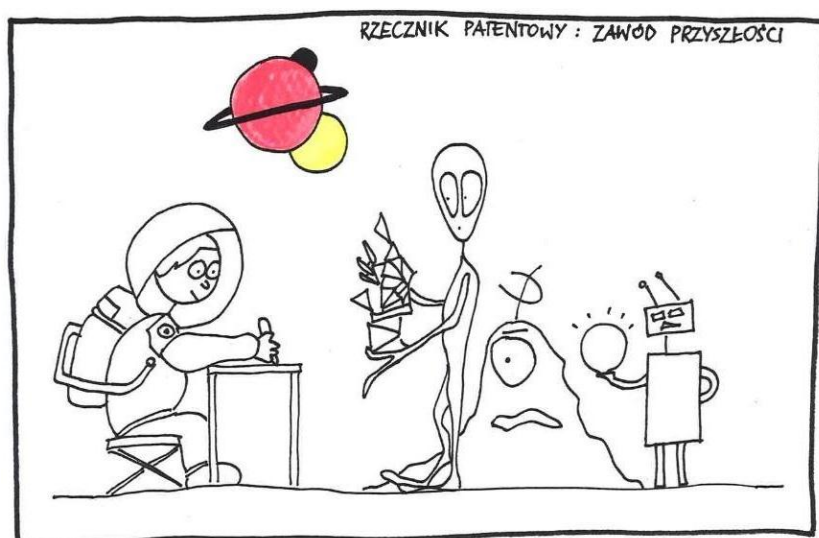

Raport

„Rzecznik patentowy –
zawód dla twórczych”

Spis treści:

1. Czym zajmuje się rzecznik patentowy
2. Rzecznicy patentowi jako grupa zawodowa
3. Jak zostać rzecznikiem patentowym?
4. Możliwości zawodowe
5. Rozmowa z aplikantkami

1. Czym zajmuje się rzecznik patentowy?

Zawód rzecznika patentowego łączy pasję badacza, skrupulatność prawnika, daje też dostęp do fascynujących obszarów nauki i biznesu. Rzecznicy patentowi stanowią nieliczną grupę zawodową i niewiele osób wie o istnieniu takiego zajęcia. Tymczasem we współczesnym świecie opartym na wiedzy i innowacjach rzecznik patentowy jest niezastąpiony.

Zawód rzecznika patentowego polega na świadczeniu pomocy w sprawach własności przemysłowej dotyczących ochrony prawnej m. in. wynalazków, wzorów użytkowych, znaków towarowych i wzorów przemysłowych. W wielu krajach europejskich rzecznicy specjalizują się albo w ochronie patentów, albo znaków towarowych i wzorów przemysłowych. Ma to swoje odzwierciedlenie w angielskim nazewnictwie, rozróżniającym „patent attorney” i „trademark attorney”.

W Polsce rzecznik patentowy ma prawo zajmować się wszystkimi rodzajami praw własności przemysłowej. W praktyce jednak rozwiązaniami technicznymi zajmują się głównie rzecznicy patentowi mający wykształcenie w zakresie nauk ścisłych. Według przepisów prawa rozwiązanie techniczne może zostać opatentowane jeżeli jest nowe, czyli nie stanowi części istniejącego stanu techniki, jest nieoczywiste, a także nadaje się do przemysłowego zastosowania. W prawidłowej ocenie tych kryteriów pomaga właśnie rzecznik patentowy. Do niego należy ponadto takie sformułowanie dokumentów, by spełniały wymogi określone obowiązującymi przepisami prawa, a także zmniejszyć prawdopodobieństwo naruszenia cudzego, chronionego patentu.

Nieco inna jest specyfika spraw dotyczących rejestracji znaków towarowych i wzorów przemysłowych. Są one silnie związane z wizerunkiem firm i ich produktów, mają niebagatelne znaczenie marketingowe, dlatego niezwykle istotne jest, by rzecznik patentowy oferował przedsiębiorcy doradztwo nie tylko prawne ale i strategiczne, wykazując się rozumieniem zasad prowadzenia biznesu.

Rzecznicy patentowi asystują w postępowaniach zgłoszeniowych i sporach przed urzędami patentowymi. W sądach toczą się z kolei sprawy o naruszenie patentów, wzorów użytkowych, znaków towarowych i wzorów przemysłowych. W Polsce rzecznicy patentowi mają prawo reprezentować swoich klientów przed sądami administracyjnymi oraz powszechnymi, z wyjątkiem Sądu Najwyższego.

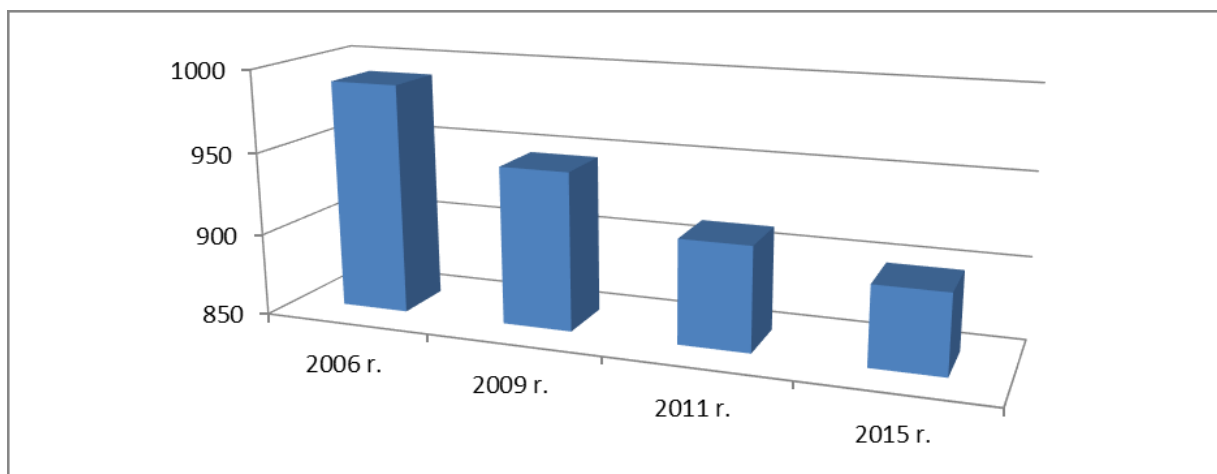
2. Rzecznicy patentowi jako grupa zawodowa

Rzecznicy patentowi nie są w Polsce liczną grupą zawodową. Wg danych Polskiej Izby Rzeczników Patentowych w 2015 r. uprawnienia do zawodu posiadało 898 osób, w tym 453 mężczyzn i 445 kobiet. 294 osoby mają tytuł europejskiego rzecznika patentowego, czyli mogą prowadzić postępowania przed Europejskim Urzędem Patentowym (European Patent Organization – EPO). 443 rzeczników patentowych wykonuje zawód prowadząc kancelarię patentową, 313 jest zatrudnionych w firmach prywatnych, a 146 praktykuje w oparciu o umowę cywilnoprawną.

Liczba rzeczników w naszym kraju systematycznie spada (Tab. 1). Ponadto jedna trzecia tej grupy zawodowej jest w wieku emerytalnym lub tuż przed emeryturą (Tab. 2). Tymczasem w innowacyjnej gospodarce, której rozwój jest jednym z priorytetów w Polsce, wsparcie wykwalifikowanych rzeczników patentowych jest niezbędne. Jako profesjonalni doradcy i pełnomocnicy staną się jeszcze bardziej potrzebni po wejściu w życie systemu jednolitego patentu europejskiego. Fakt nie przystąpienia przez Polskę do Umowy o Jednolitym Sądzie Patentowym nie uchroni polskich firm działających na rynkach Unii Europejskiej przed sporami z zagranicznymi podmiotami, a warto pamiętać, że postępowania w takich sprawach będą toczyły się prawdopodobnie w Paryżu, Londynie czy Monachium.

Bardzo ważne jest zatem zwiększenie liczby doskonale wykształconych i przygotowanych do wykonywania zawodu specjalistów z zakresu ochrony własności przemysłowej, czyli krajowych i europejskich rzeczników patentowych, którzy będą w stanie służyć pomocą polskim przedsiębiorcom i wynalazcom świadcząc usługi na poziomie porównywalnym do ich odpowiedników w innych krajach UE.

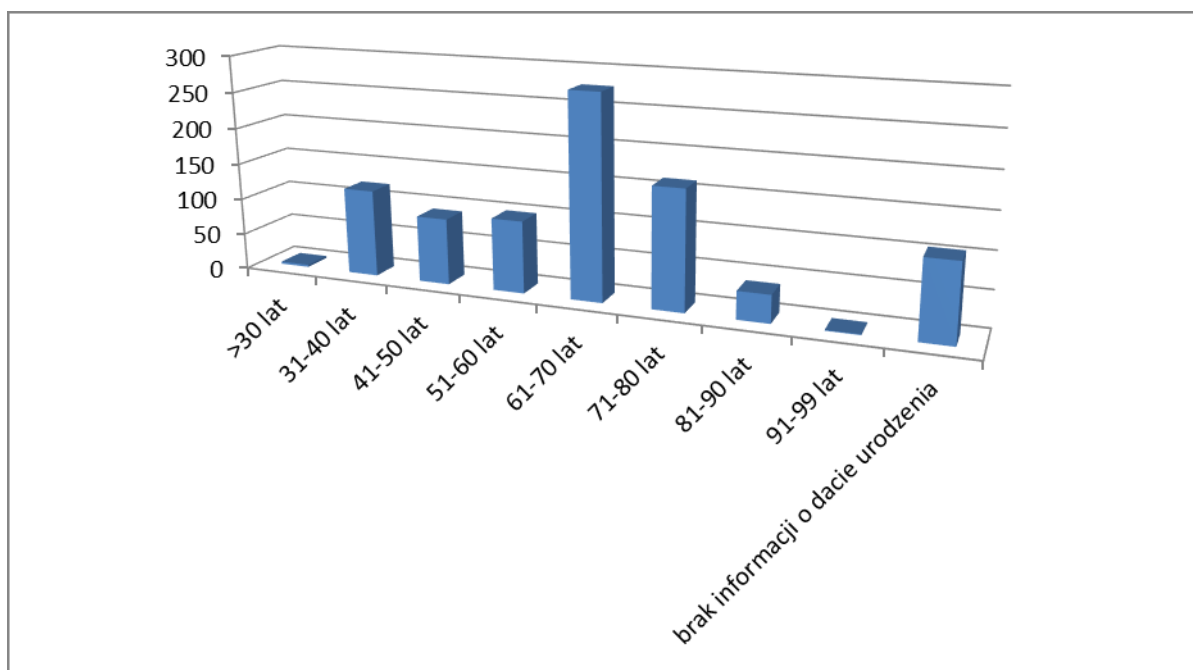
Tab. 1 Liczba rzeczników patentowych w Polsce

(Źródło: PIRP, kwiecień 2015 r.)

Rok	2006 r.	2009 r.	2011 r.	2015 r.
Liczba rzeczników patentowych w Polsce	990	946	913	898

Tab. 2 Struktura wiekowa rzeczników patentowych

(Źródło: PIRP, kwiecień 2015 r.)

Tab. 3. Liczba europejskich rzeczników patentowych w niektórych krajach UE

Kraj	Liczba europejskich rzeczników patentowych
Polska	294
Francja	1029
Niemcy	3959
Wielka Brytania	2055

(Źródło: www.epo.org)

Tab. 4 Liczba rzeczników patentowych w wybranych krajach na świecie

Kraj	Liczba rzeczników patentowych
Chiny	6312
Japonia	10 848
Korea	3046
USA	42014

(źródło: <http://www.jpaa.or.jp/>, <https://oedci.uspto.gov>, <http://www.kpaa.or.kr/kpaa/eng/list.do>, <http://www.acpaa.cn/english/about.asp?id=123>)

Tab. 5 Liczba europejskich zgłoszeń patentowych w 2014 r. wg. kraju pochodzenia

Kraj	Liczba
Łotwa	8
Serbia	11
Chorwacja	12
Litwa	24
Rumunia	28
Słowacja	28
Bułgaria	32
Estonia	36
Islandia	41
Cypr	47
Grecja	87
Węgry	110
Portugalia	112
Słowenia	123
Czechy	167
Rosja	207
Turcja	402
Luksemburg	463
Polska	475
Norwegia	525
Irlandia	608
Hiszpania	1 456
Belgia	1 900
Austria	1 963
Dania	1 973
Finlandia	2 193
Włochy	3 613
Szwecja	3 837
Chiny	4 624
Wielka Brytania	4 687
Korea	6 141
Szwajcaria	6 833
Holandia	6 844
Francja	10 557
Japonia	22 018
Niemcy	25 621
USA	36 491

(źródło: www.epo.org)

Zasady wykonywania zawodu rzecznika patentowego w Polsce

(na podstawie Ustawy z dnia 11 kwietnia 2001r. o rzecznikach patentowych).

Zawód rzecznika patentowego jest zawodem zaufania publicznego i podlega ochronie prawnej. Rzecznikiem może zostać każdy mieszkaniec naszego kraju, posiadający polskie obywatelstwo i pełną zdolność do czynności prawnych. Kandydat musi mieć ukończone magisterskie studia wyższe o kierunku przydatnym do wykonywania zawodu, w szczególności techniczne lub prawnicze oraz złożyć z wynikiem pozytywnym egzamin kwalifikacyjny. Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest ukończenie aplikacji rzecznikowskiej.

Zawodu rzecznika nie można łączyć z urzędem sędziego, notariusza, komornika, prokuratora, asesora prokuratorskiego lub notarialnego a także z aplikacjami: ogólną, sędziowską, notarialną, komorniczą i prokuratorską.

W przypadku podjęcia pracy w organach wymiaru sprawiedliwości bądź ścigania, prawo wykonywania zawodu rzecznika patentowego zostaje zawieszane. Rzecznicy patentowi są na mocy ustawy zrzeszeni w Polskiej Izbie Rzeczników Patentowych, która reprezentuje ich interesy.

3. Jak zostać rzecznikiem patentowym?

I. Studia

Należy ukończyć studia magisterskie na kierunku technicznym, nauk przyrodniczych lub prawniczym. Przydatne wykształcenie można zdobyć m. in. na:

- uczelniach politechnicznych (inżynieria, mechanika, elektronika, mechatronika etc.)
- wydziałach chemicznych, biologicznych, biotechnologicznych, weterynaryjnych
- uczelniach medycznych
- wydziale prawa

II. Aplikacja rzecznikowska

Nabór na aplikację organizuje obecnie raz na trzy lata Polska Izba Rzeczników Patentowych. Ma on formę egzaminu konkursowego. Egzamin, składający się z części ustnej i pisemnej, obejmuje zagadnienia z zakresu:

- zadań rzecznika patentowego i zasad wykonywania tego zawodu,
- podstaw prawa własności przemysłowej,
- elementów wiedzy technicznej i prawa konstytucyjnego.
- znajomości języka obcego – angielskiego, niemieckiego lub francuskiego, według wyboru kandydata.

Pozytywna ocena z egzaminu konkursowego jest warunkiem wpisania na listę aplikantów.

Aplikacja trwa trzy lata i odbywa się pod nadzorem patrona - rzecznika patentowego. Opłata za aplikację za 1 rok wynosi trzykrotność przeciętnego wynagrodzenia (wg danych GUS za poprzedni rok kalendarzowy). Wszyscy aplikanci, bez względu na wykształcenie, uczestniczą w wykładach i ćwiczeniach obejmujących:

- prawo własności przemysłowej,
- zagadnienia prawa w tym postępowania cywilne i administracyjne,
- prawo patentowe,
- wzory przemysłowe,
- znaki towarowe i inne oznaczenia odróżniające,
- nieuczciwą konkurencję,
- topografię układów scalonych,
- regulacje europejskie i międzynarodowe stosowane do ochrony własności intelektualnej i przemysłowej,

- transfer technologii,
- podstawy prawa autorskiego,
- domeny internetowe i zagadnienia związane z internetem.

Aplikanci odbywają też praktyki w Urzędzie Patentowym RP oraz w sądach.

Na obecnie trwającej aplikacji do zawodu przygotowuje się 100 kandydatów.

III. Egzamin kwalifikacyjny

Egzamin ten sprawdza przygotowanie kandydata do samodzielnego i prawidłowego wykonywania zawodu. Składa się z:

- dwóch części pisemnych (3 oddzielnych prac). Kandydat musi sporządzić dokumentację zgłoszenia wynalazku do ochrony, pismo procesowe oraz opinię prawną na podstawie podanego stanu faktycznego,
- części ustnej, polegającej na odpowiedzi na dziesięć pytań z wylosowanego zestawu.

Pozytywny wynik egzaminu kwalifikacyjnego daje prawo do wykonywania zawodu rzecznika patentowego. Jednocześnie kandydat staje się automatycznie członkiem Polskiej Izby Rzeczników Patentowych.

Więcej na temat aplikacji rzecznikowskiej można dowiedzieć się na stronach Polskiej Izby Rzeczników Patentowych – www.rzecznikpatentowy.org.

IV. Kolejny stopień rozwoju - europejski rzecznik patentowy

Polskie uprawnienia rzecznika patentowego nie wystarczają by reprezentować klientów przed Europejskim Urzędem Patentowym w Monachium (European Patent Office). Dodatkowe uprawnienia – tytuł europejskiego rzecznika patentowego – uzyskuje się zdając Europejski Egzamin Kwalifikacyjny (European Qualifying Examination). Jest to wymagający sprawdzian, odbywający się w jednym z wybranych przez kandydata języków urzędowych EPO: angielskim, niemieckim lub francuskim. Egzamin sprawdza wiedzę z zakresu znajomości europejskiego prawa patentowego, Układu o Współpracy Patentowej (PCT) oraz Konwencji Paryskiej

4. Możliwości zawodowe

Droga do uzyskania uprawnień rzecznika patentowego jest dosyć długa i pracochłonna. Czy zatem warto poświęcić tyle wysiłku by zdobyć ten zawód?

Najpierw należy odpowiedzieć sobie na kilka pytań. Czy jestem niezależną i samodzielną osobą? Czy lubię się uczyć i wciąż poszerzać swoje horyzonty? Czy mam analityczny umysł i łatwość formułowania myśli? Czy fascynuje mnie poznawanie kreatywnych ludzi i ich nowatorskich rozwiązań? Czy interesują mnie także zagadnienia związane z zarządzaniem firmą lub projektami badawczymi? Jeśli odpowiedź na większość tych pytań brzmi tak, to zawód rzecznika patentowego to praca dla Ciebie.

Rzecznik patentowy ma wiele możliwości wykonywania zawodu. Do wyboru są kancelarie prawnopatentowe, praca w sektorze prywatnym, w branżach generujących dużo nowych rozwiązań technicznych lub innowacji produktowych czy w instytutach naukowo-badawczych. Bez względu na to, którą ścieżkę wybierze kandydat, na pewno spotka się z ciekawymi wyzwaniami, różnorodnymi zagadnieniami, będzie rozwiązywał wciąż nowe problemy i spotykał ciekawych, twórczych ludzi.

Osoby wybierające pracę w kancelarii rzeczników patentowych mogą wspinać się po szczeblach kariery podobnie jak prawnicy, aż do osiągnięcia pozycji partnera lub wspólnika. Praca w kancelarii daje możliwość kontaktu z różnymi aspektami prawa własności przemysłowej, z wieloma branżami, a także z wieloma ciekawymi prawami.

Praca na rzecz dużych koncernów, w których ważną rolę odgrywają badania naukowe, patenty i innowacje, jest wąsko wyspecjalizowana. Wymaga gruntownej wiedzy z danej dziedziny i ścisłej współpracy z personelem naukowym. Rzeczników patentowych najczęściej potrzebują firmy z branż takich jak farmaceutyczna, biotechnologiczna, chemiczna, elektroniczna lub motoryzacyjna.

Inną możliwością jest praca w korporacjach, często posiadających bardzo rozbudowaną politykę ochrony własności intelektualnej i przemysłowej, gdzie praca rzecznika wymaga strategicznego myślenia wpisanego w działania biznesowe i marketingowe.

Wynagrodzenie rzecznika patentowego zależy od stażu i miejsca pracy. Według ogólnodostępnych źródeł średnie zarobki wynoszą od 3000 do 9000 PLN brutto, mogą być jednak wyższe lub niższe (źródło: http://wynagrodzenia.pl/moja_placa.php?s=575, <http://www.moja-pensja.pl/zarobki/48,ile-zarabia-Rzecznik-patentowy>).

5. Rozmowa z aplikantkami rzecznikowskimi, Patrycją Cielenkiewicz, prawniczką oraz dr inż. Sylwią Błażej– Sosnowską, chemikiem

Dlaczego zdecydowałyście się zdobywać uprawnienia rzecznika patentowego?

Sylwia Błażej Sosnowska: Próbując znaleźć alternatywę dla pracy naukowej zdecydowałam się na pracę w kancelarii patentowej jako specjalista ds. badań patentowych. Poczułam, że to też rodzaj pracy naukowej tylko już nie z kolbą reakcyjną i odczynnikami chemicznymi. Zdobywanie uprawnień rzecznika patentowego stało się dla mnie oczywistym etapem rozwoju w świecie własności przemysłowej.

Patrycja Cielenkiewicz: W trakcie studiów na WPIA UW zdecydowałam się specjalizować w prawie własności intelektualnej. Dla prawnika naturalnym krokiem w celu zdobycia uprawnień do samodzielnego wykonywania zawodu jest wybór i ukończenie jednej z aplikacji. Z uwagi na swoje zainteresowania zdecydowałam się na aplikację rzecznikowską, tak aby móc w przyszłości reprezentować klientów we wszystkich sprawach dotyczących praw własności przemysłowej – w tym w postępowaniach zgłoszeniowych i rejestrowych – a także zdobyć jak najszerszą wiedzę oraz praktykę w tym zakresie.

Jakie predyspozycje powinien mieć kandydat na rzecznika patentowego?

S. B.-S.: Rzecznikiem patentowym może zostać zarówno prawnik jak i osoba z wykształceniem technicznym. Są to osoby z dwóch różnych światów, niemniej jednak decydując się na zawód rzecznika patentowego kandydaci powinni wykazywać pewne cechy wspólne: oprócz cech zwykle wymaganych od osób pracujących w branży usług czyli terminowości i rzetelności, rzecznik patentowy powinien być dociekliwy, sprytny, posiadać zmysł techniczny, zainteresowanie nowościami, radzić sobie z pracą z ludźmi, zarówno kolegami z branży, jak i klientami, którymi są naukowcy oraz ludzie biznesu.

P. C.: Rzetelność, dobra organizacja pracy, terminowość, dokładność, sumienność, umiejętność pracy z klientem, ale też w zespole, a co najważniejsze, konsekwencja w ciągłym podnoszeniu swoich kwalifikacji. W tym zawodzie należy być nastawionym na naukę przez całe życie, na rozwój oraz nieustanne poszerzanie swojej wiedzy i doskonalenie umiejętności praktycznych.

Jak wykształcenie wpływa na możliwości rozwoju w zawodzie rzecznika patentowego?

S. B.-S.: Jak już wspomniałam, rzecznikiem patentowym może zostać i prawnik i osoba z wykształceniem technicznym. W większości przypadków zakłada się, że osoby z wykształceniem technicznym będą zajmować się wynalazkami i wzorami użytkowymi a prawnicy znakami towarowymi i wzorami przemysłowymi, nie jest to jednak regułą. Przedmioty własności przemysłowej się przenikają i często konieczne jest wiązanie spraw z tych dwóch grup. Również osobiste predyspozycje wskażą, czy dana osoba dobrze czuje się w sprawach spornych na sali rozpraw, czy przed monitorem w literaturze patentowej i przy sporządzaniu opisów patentowych.

P. C.: Wykształcenie prawnicze dobrze przygotowuje do reprezentowania klientów w postępowaniach spornych oraz sądowych.

Na jakie trudności podczas aplikacji rzecznikowskiej może natrafić osoba z wykształceniem technicznym, a jakie osoba z wykształceniem prawniczym?

S. B.-S.: Dla osoby z wykształceniem technicznym wyzwaniem może być rozumienie języka ustaw, interpretacja przepisów, pisanie pism procesowych, szczególnie od strony formalnej. Prowadzący wykłady na aplikacji często odnoszą się do przepisów konstytucji, kodeksu cywilnego, przepisów dotyczących postępowania sądowego, prawa spółek handlowych, z którymi chemik czy mechatronik nie miał wcześniej do czynienia. Poza tym kwestie związane z rozprawami przed UPRP czy sądami, np. procedury, są obce osobom z wykształceniem technicznym.

P. C.: Dla osoby z wykształceniem prawniczym najmniej znana jest tematyka dotycząca wynalazków. Warto jednak wspomnieć, że w codziennej praktyce zawsze istnieje możliwość współpracy pomiędzy prawnikiem a inżynierem z danej dziedziny.

Czy praca w kancelarii patentowej pomaga w przejściu aplikacji rzecznikowskiej?

S. B.-S.: Zdecydowanie tak. Osoba pracująca w kancelarii styka się z aspektami własności przemysłowej na co dzień, ma szansę w praktyce uczestniczyć w sprawach omawianych na aplikacji. Praca w większej kancelarii daje możliwość zetknięcia się z wszystkimi przedmiotami własności przemysłowej, gdyż portfolio spraw w takich kancelariach jest szerokie. Pracując w kancelarii zyskujemy „obyście” w środowisku rzeczników patentowych.

P. C.: Możliwość zastosowania w praktyce wiedzy, którą zdobyło się w trakcie studiów i aplikacji jest, moim zdaniem, najistotniejsza w trakcie przygotowywania do samodzielnego wykonywania zawodu. Dlatego też warto brać udział w różnorodnych postępowaniach, tak aby nabyć umiejętności praktyczne w jak najszerszym zakresie. Niewątpliwie będzie to procentować zarówno w trakcie egzaminu końcowego, jak i po zdobyciu uprawnień rzecznika patentowego.

Jakie są zalety zawodu rzecznika patentowego?

S. B.-S.: Zaletą zawodu rzecznika patentowego jest jego interdyscyplinarność. Z uwagi na tę cechę jest to zawód trudny, a jednak bardzo ciekawy. Zawód stanowi świetną alternatywę dla typowej pracy, jaką można sobie wyobrazić dla chemika, biotechnologa, elektronika czy mechanika. Wchodzi się niejako do innego świata, mi osobiście zdarza się traktować niektóre sprawy jak przygodę.

P. C.: Specjalizacja w zakresie prawa własności przemysłowej oraz możliwość reprezentowania klientów w postępowaniach zgłoszeniowych i rejestrowych.

Opracowanie: Fundacja JWP Pomysł|Patent|Zysk

Ul. Żelazna 28/30

00-833 Warszawa

Tel. 22 436 05 07

E-mail: fundacja@jwp-fundacja.pl